

FRANTIŠEK ALEXANDER HEBER

* 19. července 1815, myslivna Třebekov u Plas, jako jediný syn lokálního adjunkta Jana Hebera a Alžběty, rozené Fischerové, dcery nadlesního ze sedlického a křesetického panství.

1815-1823 vyrůstal osm let na lesní samotě v blízkosti zřícenin dvora a tvrze Třebekov

1823 zemřel Jan Heber a osiřelá rodina se přestěhovala k matčiným příbuzným do Mýta u Zbiroha.

1833 zemřela Alžběta Heberová, František se po absolvování školy vyučil v Praze kupectví u Františky Seifertové, hokynářky z Koňského trhu a majitelky dalšího hokynářství ve Zbirohu.

1837 v časopise Erinnerungen litoměřického tiskaře Karla Viléma Medaua vychází první Heberův článek o hradu Ostrém-Šarfenštejně.

1839 se Heber přestěhoval do Zbiroha, kde převzal hokynářství v domě čp. 127.

28. 11. 1939 se Heber oženil s dcerou své mistrové Karolinou Seifertovou.

1. září 1840 se manželům Heberovým narodil syn Josef Karel František.

21. června 1840 o Božím Těle popálil a zmrzačil výbuch střelného prachu v hmoždíři Heberovu levou ruku. Heber rezignoval na vedení kupeckého krámu a začal se věnovat své zálibě ve zkoumání českých hradů. Až do své smrti podnikal studijní cesty po Čechách a na Moravu a při svých návštěvách tvrzí, hradů a zámků shromažďoval písemný i obrazový materiál, na jejichž základě zpracovával a publikoval své práce.

1841 Heber se přestěhoval do Prahy na Nové Město.

1842 Heber vydává u Medaua sedm monografických studií o severočeských a středoečeských hradech, další dvě práce vyšly tamtéž v následujícím roce.

1843 vychází I. díl monumentální práce Böhmens Burgen, Vesten und Bergschlösser, následovaný až do Heberovy smrti roku 1849 každý další rok novým dílem. Do sedmi svazků knihy pojal 586 hradů a tvrzí, z nichž 216 je zachyceno na 358 vyobrazeních. Přímo od Hebera pocházelo asi 240 tužkových předloh. Součástí knihy tvořily erbovní tabule a mapy jednotlivých krajů Čech s vyznačením panských sídel.

1848 Heber u Medaua vydal Mährens Burgen und ihre Sagen. Součástí publikace bylo i 16 vyobrazení.

29. července 1849 umírá Heber v Náchodě na následky ataku tuberkulózy, 31. července 1849 byl pochován na hřbitově u kostela sv. Jana Křtitele v Náchodě.

vernisaž 22. 9. 2015 v 17 h

výstavu uvede

Ing. Jiří Slavík, Národní památkový ústav, ÚOP v Josefově

logo Orlické galerie, layout a písmo pozvánky © Iveta Hostašová

Orlická galerie

Muzeum a galerie Orlických hor
v Rychnově nad Kněžnou

II. patro Kolowratského zámku
v Rychnově nad Kněžnou

František A. Heber, Hrad Lipnice od jihu, cca 1845, tužka a akvarel na papíře,
knihovna Kolowratského zámku v Rychnově nad Kněžnou

výstavu finančně podpořilo
město Rychnov nad Kněžnou

otevřeno denně mimo pondělí
9–13 h a 14–17 h
v říjnu a listopadu do 16 hodin

tel. +420 494 534 015
e-mail: galerie@moh.cz
www.moh.cz

HRADY, TVRZE A ZÁMKY NA VRŠÍCH

K 200. výročí narození
Františka Alexandra Hebera

ve spolupráci s

Kolowratským zámkem v Rychnově nad Kněžnou

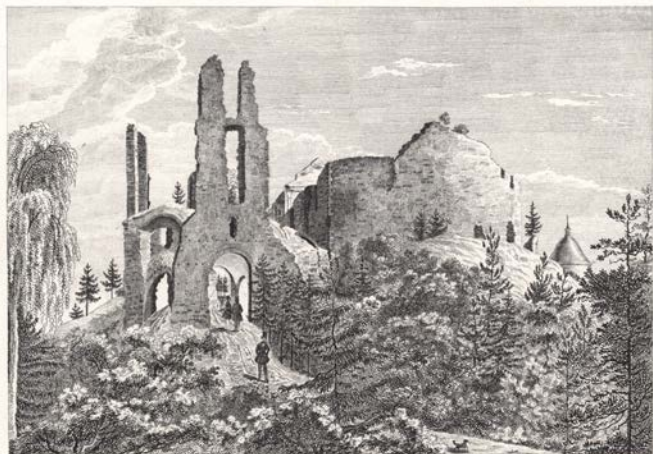
Historickým ústavem Akademie věd v Praze

Oddělením starších českých dějin Národního muzea v Praze

Muzeem hlavního města Prahy

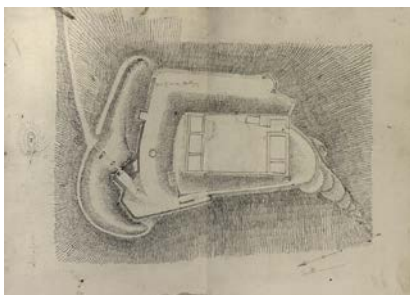
Oblastním muzeem v Litoměřicích

23. 9. - 1. 11. 2015

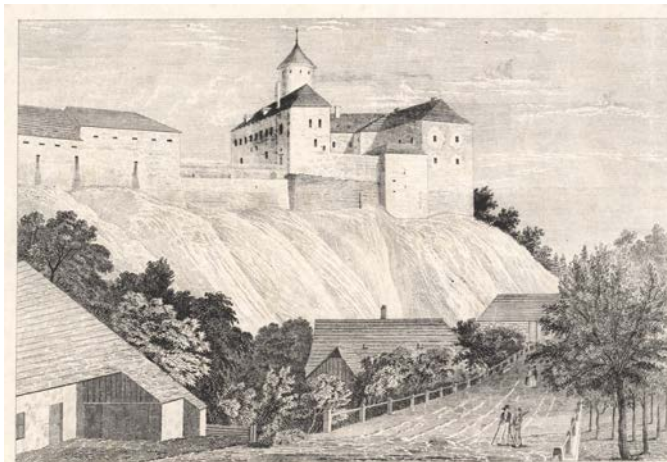
Potštejn?

J. Richter podle F. A. Hebera, Potštejn, před r. 1843, litografie

F. A. Heber, Půdorys hradu Litice, cca 1849, kresba tužkou na papíře, knihovna Kolowratského zámku v Rychnově nad Kněžnou

J. Richter podle F. A. Hebera, Rychmburk, před rokem 1843, litografie

Rychmburk

Písemná pozůstalost Františka Alexandra Hebera v zámecké knihovně Kolowratského zámku v Rychnově nad Kněžnou

Po Heberově smrti zůstaly jeho rukopisy a poznámky v rukou příbuzných a známých. Později přešla pozůstalost do rodiny Malochových, když značnou její část odkoupil Antonín Maloch a část pozůstalosti pravděpodobně získal malíř Jan Maloch díky svému sňatku s vdovou Karolinou Heberovou. O pozůstalost všakjevila zájem i širší veřejnost, čemuž nasvědčují například dopisy Jana Podhrádeckého Antonínu Malochovi z let 1850-1853, ve kterých se jej ptá, co se stalo s Heberovou pozůstalostí, zda je možné do pozůstalosti nahlédnout a jak je to s dokončením díla *Böhmens Burgen*. Po smrti Antonína Malocha v dubnu 1880 byla Heberova pozůstalost nabídnuta vdovou Malochovou historiku Antonínu Truhlářovi, který jako první pozůstalost prostudoval, sepsal její soupis a v červnu roku 1880 nabídl Augustu Sedláčkovi. August Sedláček oznámil nabídku do Rychnova hraběti Kolowratovi a ten značnou část pozůstalosti ještě téhož roku odkoupil. Ta se tak stala součástí zámecké knihovny v Rychnově nad Kněžnou, kde je opatrována dodnes.

Převážná část písemné pozůstalosti Františka A. Hebera, uložené v zámecké knihovně Kolowratského zámku v Rychnově nad Kněžnou, pochází z pera samotného autora našich prvních hradů a zámků. Vedle Hebera jsou však ve fondu zastoupeni i jeho spolupracovníci, např. spisovatel Jan Karel Gregory, silniční a železniční technik Karel Brantl a poměrně značná část písemností pochází také od kopidlinského děkana Františka Aloise Vacka. Z dalších původců písemností stojí určitě za zmínku Ferdinand Břetislav Mikovec, středoškolský profesor Antonín V. Maloch, František Katauer, Viktor Bednář, J. H. Enders, Karel Beer, J. V. Zimmerman, Josef Joch.

Základ fondu tvoří přípravný materiál pro písemnou i obrazovou část Heberova díla *Böhmens Burgen, Vesten und Bergschlösser*. Jsou zde uloženy v několika sešitech a na samostatných lístcích s odkazy na kvaterny jednotlivých knih Heberovy výpisy z Desk zemských a 19 sešitů s výpisy

k jednotlivým panským sídlům, rovněž s odkazy na kvaterny.

Další část fondu tvoří Heberovy definitivní rukopisy pro tiskárnu - sešit oprav a dodatků k prvnímu dílu a předmluva k dílu čtvrtému, spolu se třemi sešity textů pro tento díl. Největší část fondu představují excerpta pro *Böhmens Burgen*, sebraná jak samotným Heberem, tak i jeho spolupracovníky. Vedle výpisů k dějinám jednotlivých panských sídel a kompletního zpracování dějin některých objektů, najdeme také velké množství výpisů ke genealogii majitelů hradů i významných šlechtických rodů a pověstí, váží se k jednotlivým místům. Jedná se o výpisy a výstřížky z velkého množství periodik a literatury, ale také excerpaných z archivních pramenů. Téměř u všech excerpt jsou uvedeny přesné citace, odkud byly jednotlivé informace získány. Součástí Heberových příprav na jeho *Böhmens Burgen* je i několik dílčích soupisů hradů, zámků a tvrzí, uspořádaných někdy abecedně, jindy podle jednotlivých krajů. Také zde jsou opět původci některých soupisů a excerpt z knihoven a archivů vedle Hebera i jeho spolupracovníci.

Pozoruhodnou a svým obsahem neobyčejně autentickou součástí fondu jsou Heberovy pracovní zápisky, obsahující v převážné míře Heberovy poznámky z cest po jednotlivých hradech, během nichž si Heber zhotovoval půdorysy staveb a pohledy na jednotlivé objekty. U některých zápisů najdeme také data návštěv jednotlivých hradů. Vedle popisu lokalit obsahují zápisky také poměrně často pravidelné záznamy o cestovních výlohách.

Vedle rukopisů, excerpt a pracovních zápisků jsou cennou součástí fondu také Heberem vypracované půdorysy a situační plány několika hradů, spolu s kolekcí kreslené a grafické veduty nejen od Hebera a jeho spolupracovníků, ale i od dalších autorů, sloužících někdy jako předlohy pro grafickou přílohu obrazové části *Böhmens Burgen*. Především tato divácky vděčná část pozůstalosti byla inspirací pro dnešní výstavu v Orlické galerii.

Jenštejn.

František A. Heber, Hrad Jenštejn, 40. léta 19. století, kresba perem lavírovaná tuší na papíře, knihovna Kolowratského zámku v Rychnově nad Kněžnou

František A. Heber, Hrad Břečtejn, 40. léta 19. století, kresba perem lavírovaná tuší na papíře, knihovna Kolowratského zámku v Rychnově nad Kněžnou

Silberstein